

תקס"א

א"י.¹ איתא בשיר השירים רבה² על פסוק: "כשושנה בין החוחים" - ר' איבו פתר קרא בגאולת מחר, מה השושנה הזו כשהיא נתונה בין החוחים קשה לבעלה להלקט, מהו עושה - מביא אור ושורף חוצה לה ואחר כך לוקט, כך "ציוה ה' ליעקב סביביו צריו"³, כגון חלמיש לנווה, יריחו לנערן, סוסיטא לטבריא, קסטרא לחיפה, לוד לאונו, הדא הוא דכתיב⁴: "זאת ירושלים בתוך הגוים שמתיה". למחר כשיגיע הקץ מה הקב"ה עושה - מביא האור ושורף חוצה לה, הדא הוא דכתיב⁵: "והיו עמים משרפות סיד קוצים כסוחים באש יצתו", מה כתיב תמן: "ה' בדד ינחנו" וכו'. אמר רבי ברכיה: אמר הקב"ה למשה, לך אמור להם לישראל בני, כשהייתם במצרים הייתם דומים לשושנה בין החוחים, עכשיו שאתם נכנסים לארץ כנען היו דומים לשושנה בין החוחים, תנו דעתכם שלא תעשו כמעשה אלו וכמעשה אלו, הדא הוא דכתיב⁶: "כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה" וכו', עכ"ל.

אמר המחבר: כבר אמרנו וענינו בקונטרס זה בתוכחות ומוסרים, ובפרט לבאים לשכון כבוד בארץ, קחנו משם.

והן עתה ראיתי להביא דברי הרב 'זובח תודה' בהקדמתו, שדבריו הקדושים נוקבים הלב לבית חללו, וזה לשונו בקיצור נמרץ: האמת יורה דרכו, כי צדיק ה' צדקות אהב ובכל צרתם לו צר, ולא על חינום נמשך גלותו ושפלות דתו ושילוח אמו אלפי שנים, אשר כל רגע מהם אין כל העולם כדאים לכפר אם יעשו עפר ואפר, וחיתו אין די עולה. ואמר אותו השלם: עדיכם בירה⁷ שחזרה לראשונים מקץ שבעים שנה, אחר אשר מילאו את ירושלים פה אל פה בחמורות וכו', ולא חזרה לאחרונים וכו', אף על פי שלא ימצא בדורותינו שופך דמים ועובד עבודה זרה לשם צורך ומקבלה לאלוה, ומגלה עריות להכעיס. והטעם, שריבוי חטאתינו עולים לסף גדול, ומצוות שאדם דש בעקביו כו'. והחי יתן על לבו, שאם היה עושה פנקס יום יום, יורה ידיו כמה לו פשעים וחטאות בהמשך שני ימי חיי הבלו, כי לא יספיקו אמרים ומגילות, אלא שהאדם משליכם אחרי גוו וקמא קמא בטל בעיניו.

ופעם אחת דרשתי ברבים, כי היצר הרע מתחילה היה סוחר, ולבסוף נעשה שולחני, שבראשונה היה משתדל להרויח הרבה בבת אחת בדרך התגרים, והיה משיא גדולי הדור להדיחם בחמורות כעגל וכו', וכשראה שאין אותו הקומץ משיבוע, כי לאו בכל שעתא מתרמי, ביטל אותה אומנות ונעשה שולחני, להרויח קולבנות ופיסול מטבעות, להחטיא בני אדם בעצות רעות קטנים ודקים מאוד, והתמיד באומנות זו ולא החליפה, לפי שראה שהרווח עלה לחשבון גדול. ונמשך לו עוד תועלת אחד, והוא עיקר, שלרוב

כי הש"ס הקשה שם על היבואי יושב ירושלים. ובאמת לא זכיתי לדעת איך נפרש וניישוב הפסוקים הנזכרים שמורים שלא נתבטל הישוב ביהודה כל משך זמן גלות בבל, וצריך עיון רב, ע"כ דברי קודשו.

ואחר המחילה רבה לא קשה ולא מידי, דהא דכתיב: "ויבא חנני אחד מאחי" וגו', הוא אחר שעלו בני הגולה מימות כורש, עיין מה שפירש רש"י פרק קמא דר"ה דף ג' עמוד ב' ד"ה 'ויבא חנני' וגם כן מה שפירש רש"י בעזרא סימן א' ובנחמיה א' ד"ה 'וחומות ירושלם מפורצת' וכו', ואם כן מאי דקאמר 'על הפליטה אשר נשאר' וגו', הכוונה על ישראל שהיו בבבל וחזרו ליהודה, ושפיר קרי להו 'פליטה', שניצולו מגלות בבל, וזה פשוט.

גם מאי דקשיא ליה מפסוק: "ופליטי חרב ישובון מן ארץ מצרים ארץ יהודה מתי מספר" וגו', לא קשה, והוא בשנבין מה שפירש שם הרד"ק ז"ל ד"ה 'מתי מספר' - כמו ירמיה הנביא וברוך בן נריה ומעטים אחרים צדיקים שהיו בהם, יעו"ש, וכן פירש רש"י שם בפסוק⁸: "ולא יהיה פליט ושריד לשארית יהודה הבאים לגור שם בארץ מצרים וגו' כי לא ישובו כי אם פליטים", וזה לשונו: ירמיה וברוך חזרו משם, שהגלם נבוכדנצר כשניתנה ארץ מצרים בידו בעשרים ושבע למלכו, כך שנויה בסדר עולם, יעו"ש. ונראה מזה, שירמיה וברוך חזרו לארץ יהודה, וזה אי אפשר, שהרי מפורש בסדר עולם פרשה כ"ו, וזה לשונו: בשנת עשרים ושבע לבוכדנצר ניתנה מצרים בידו, נשא המונה ושלל שללה ובזז ביזה והיתה שכו לחילו, והגלה ירמיהו וברוך לבבל, ע"כ. הנה מפורש שלא חזרו ירמיהו וברוך לארץ יהודה. ועיין ביחזקאל כ"ט בפסוק⁹: "ביום ההוא אצמיח קרן לבית ישראל", מה שנתקשו רש"י והרד"ק בכוונת הכתוב, איזה צמיחת קרן של ישראל היה בזמן ההוא, יעו"ש. ומוכרח לפרש כוונת הכתוב: "ופליטי חרב ישובון מן ארץ מצרים ארץ יהודה", שהכוונה היא, לפי שהשי"ת גזר שלא יהיה פליט ושריד לאלו שהלכו לגור בארץ מצרים, ולא ישובו עוד ארץ יהודה, לא בזמן ההוא ולא לעתיד אחר כך, זולת לפליטים ירמיה הנביא וברוך וצדיקים אחרים שהיו בהם, שהם ישובו מארץ מצרים, ואפילו שהלכו לבבל עכשיו, סופם לחזור לאחר זמן לארץ יהודה. וזהו דקאמר: "לא ישובו כי אם פליטים" וכן "ופליטי חרב ישובון מן ארץ מצרים", אבל בנ"ב שנים לא עבר איש, ודו"ק.

גם בהגהתו, אחר המחילה רבה, מלבד ההיא דיומא, לא תיקן, דבקרא מפורש¹⁰: "כי נצתו מבלי איש עובר", ונכון לעניות דעתי כמו שכתבתי וק"ל.



4. פסוק ג 5. ירמיה מד יד 6. פסוק כא 7. ירמיה ט ט 8. **תקס"א** 1. בדפוס הישן דולג כאן סימן תקס"א, והשלמנו אותו מלוח השמטות וטעויות המודפס בסופו 2 פרשה ב ה-ו 3. איכה א יז 4. יחזקאל ה ה 5. ישעיה לג יב 6. ויקרא יח ג 7. עיין יומא ב א - "מאי בירה? ריש לקיש אמר: כל המקדש כולו קרוי בירה".

הטעם
לאריכותה
ותוספה
של הגלות

מתחילה
היה היצר
הרע סוחר
ולבסוף
נעשה
שולחני